Anul XXXI. — No. 27. 5 BANI IN TOATA TARA 5 Duminică, 5 Iulie 1915

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
L. Rebreanu, General Al. Hiottu, C. Niculescu-Novaci, C. Scurtu C. Ciocazan, Ioan Dragu, Const. A. I. Ghica, Sofronie Ivanovici, M. Samarineanu, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pag. 7 și 8
— BANI 20 —

Lupte în munții Alpi între italieni și austriaci

Julie Romain

— Nuvelă de Guy de Maupassant —

Veneam pe jos acum doi ani în primăvară, de-alungul coastei Mediteranei. Ce e oare mai dulce de cât să visezi, umblând grăbit pe un drum frumos? Umbli în lumină în bătaia vântului care mângâe, la poalele munţilor, la malul mărei. Şi visezi. Câte iluzii de dragoste, de întâmplări îţi trec prin minte, în două ore de drum, într'un suflet care rătăceşte. Toate speranţele nelămurite şi vesele, te'mpresoară odată cu aerul călduţel şi uşor; le sorbi odată cu zefirul şi ele fac să nască în inima noastră o poftă de fericire care creşte cu foamea atâtată de mult. Ideile repezi, încântătoare zboară şi cântă ca nişte păsări.

Vedeam de-alungul drumului care merge dela Saint Raphael în Italia, sau mai de grabă de-alungul decorului acela lung frumos şi schimbător care pare făcut pentru reprezentarea tuturor poemelor de dragoste pe pământ. Şi mă gândeam că dela Cannes, unde lumea pozează până la Monaco unde se joacă, nu vii de loc în ţinutul acesta decât pentru a face încurcături şi a lua parale la cărţi, a desfăşura sub cerul frumos, în grădina aceasta de roze şi de portocali, toate deşertăciunile josnice, toate pretenţiunile prosteşti, toate dorinţele nemernice şi pentru a mai arăta în adevărata lui lumină spiritul omenesc aşa cum e târător neştiutor, arogant şi hrăpareţ.

Deodată în fundul unuia din aceste golfuri încântătoare pe care le întâlneşti la fie-care cotitură a muntelui, am zărit câteva vile, patru sau cinci numai, în faţa mărei, la poalele stâncilor având în faţă o pădure sălbatecă de brazi care se întindea departe de tot. Una din aceste vile m'a oprit deodată înaintea porţei — atât de frumoasă era; o căsuţă mică şi albă pe pereţii căreia ghirlande de roze se încolăceau până sus pe acoperiş.

Şi grădina: un covor cu flori de toate colorile şi de toate înălţimile, amestecate într'o neregulă cochetă şi căutată. Pajiştea era tristă; fiecare treaptă a peronului avea un mănunchi la extremităţile ei iar ferestrele lăsau să cadă pe faţada strălucitoare ghirlande albastre şi galbene; şi terasa cu balustradele de piatră care se întindea în faţa locuinţei acestea micuţe era presărată de jur împrejur cu flori mari şi roşii asemenea unor pete de sânge.

Indărătul casei zăreai o alee lungă de portocali înfloriţi ce se întindea până la poalele munţilor.

Pe poartă cu litere mici de aur, numele acesta:

— „Villa d'autan".

Mă întreban ce poet sau ce zână locuia aici, ce singuratec inspirat descoperise locul acesta şi crease casa aceasta din vise care numai ca însăşi părea un buchet.

Un cantonier sfărâma pietre pe şosea, ceva mai departe.

L'am întrebat numele proprietarului acestei bijuterii. Imi răspunse:

— D-na Iulie Romain.

Iulie Romain! In copilăria mea, odinioară auzisem atâta vorbindu-se de ea, de marea artistă rivala d-rei Rachel. Nici o femee nu fusese mai aplaudată şi mai iubită, mai iubită, în deosebi. Ce de dueluri şi de sinucideri pentru dânsa şi ce de aventuri zgomotoase. Ce vârstă avea ea oare în prezent seducătoarea aceasta? Şease zeci. Şaptezeci, şeaptezeci şi cinci de ani? Julie Romain. Aici? In casa aceasta? Femeia pe care o adorase cel mai mare compozitor şi cel mai rar poet din ţara noastră. Mi-aduceam aminte încă de emoţia ridicată în toată Franţa, — aveam pe atunci doisprezece ani, — când cu fuga ei în Sicilia cu acesta din urmă, după ruptura-i sgomotoasă cu cel dintâi.

Plecase într'o seară după o primă reprezentare în care sala o aclamase o jumătate de oră şi o chemase de cincisprezece ori în şir; plecase cu poetul, în diligenţă, cum se făcea pe-atunci. Au străbătut marea pentru a se duce să se iubească în insula antică, fiica Greciei, sub imensa pădure de portocali care înconjoară Palermo şi care e denumită „Scoica de aur".

Se povestea încă ascensiunea lor pe Etna cum ambii s'au plecat de-asupra imensului crater, înlănţuiţi, cu obrajii lipiţi, ca să se arunce în fundul prăpastiei de foc.

Murise el, omul care scrisese versuri aşa frumoase şi tulburătoare şi mai ales aşa de profunde încât au ameţit o întreagă generaţie, — atât de subtile, atât de tainice încât au deschis o lume nouă poeţilor noi.

Şi celalt murise, părăsitul care găsise pentru dânsa fraze muzicale rămase adânc întipărite în toate minţile, fraze de triumf şi de desnădejde, — nebune şi triste, aşa de triste mai ales.

Era aici, era aici în casa aceasta coperită cu flori.

N'am şovăit şi am sunat numai decât.

Un servitor veni să-mi deschidă, un băeţaş de vre-o otsprezece ani, cu aerul stângaci şi prost. Am scris pe cartea mea un compliment galant pentru bătrâna artistă şi o vie rugăminte să mă primească. Poate că ştia numele meu şi va consimţi astfel să-mi deschidă uşa locuinţei ei.

Tânărul servitor se depărtă, apoi se întoarse rugându-mă să-l urmez; şi mă pofti într'un salonaş curat şi cochet, stil Ludovic Filip, cu mobilele vechi şi grele cărora o bonă de vre-o şeasesprezece ani foarte subţire, dar prea puţin frumoasă, le scotea învelitoarea în cinstea mea.

Apoi am rămas singur.

Pe pereţi trei portrete, acela al artistei într'unul din rolurile ei acela al poetului strâns într'un costum cochet de pe vremea lui şi acela al muzicantului, aşezat în faţa pianului. Ea era blondă, încântătoare, cu apucături de pe vremea ei, zâmbea cu gura-i graţioasă şi cu ochiul ei albastru; şi pictura era îngrijită, fină, elegantă şi uscată.

Muzicantul şi poetul păreau că privesc de pe acuma posteritatea viitoare.

Toate astea răspândeau mirosul vag al zilelor sfârşite pe veşie şi al oamenilor dispăruţi.

O uşă se deschise, o femeie mică intră; bătrână, foarte bătrână, micuţă, cu părul alb, cu sprâncenile albe un adevărat şoarece alb cu mersul grăbit şi uşor.

Imi întise mâna şi îmi spuse cu o voce care totuşi mai păstra ceva din dulceaţa celei de odinioară, cu o voce sonoră şi care vibra:

— Mulţumesc domnule. Ce drăguţ lucru e din partea oamenilor de azi să-şi mai amintească de femeile de odinioară. Luaţi loc.

Şi i-am povestit cum m'a sedus casa ei cum am voit să aflu numele proprietarului şi cum, odată ce l'am aflat n'am putut rezista dorinţei să sun la uşa ei.

Ea îmi răspunse:

— Aceasta mi-a făcut cu atât mai multă plăcere domnule, cu cât e pentru prima oară că mi se întâmplă aşa ceva. Când am primit cartea d-voastră cu cuvântul graţios pe care îl conţinea, am tresărit ca şi cum cineva mi-ar fi anunţat sosirea unui prieten dispărut de vre-o douăzeci de ani. Sunt o femeie moartă eu, o adevărată femeie moartă, de care nimeni nu-şi mai aduce aminte la care nimeni nu se mai gândeşte, până în ziua în care voi muri de-a binelea; şi atunci toate ziarele vor vorbi, timp de trei zile în şir de Julie Romain, cu anecdote, cu amănunte şi elogii emistice. Apoi se va sfârşi şi cu mine.

Dânsa tăcu şi reluă după o clipă de tăcere:

— Şi lucrul acesta n'o 'ntârzie. Peste câteva luni, peste câteva zile din femeia asta pe care o vedeţi acuma vie în faţa d-voastră nu va rămâne decât un schelet.

Ea îşi ridică privirile în spre portretul ei care zâmbea acestei bătrâne, acestei caricaturi a ei însăşi, apoi privi pe cei doi bărbaţi, poetul dispreţuitor şi muzicantul inspirat cari păreau că-şi spun:

— „Ce mai vrea cu noi ruina aceasta?"

O tristeţe de nedefinit, amarnică, de nerezistat îmi strângea inima, tristeţea existenţelor îndeplinite, care se zbat încă în amintiri, cum se îneacă cineva într'o apă adâncă.

Din locul meu vedeam trecând pe drum trăsurile elegante şi grăbite ducându-se dela Nissa la Monaco. Şi înlăuntrul lor, femei tinere, frumoase bogate, fericite; bărbaţi zâmbitori şi satisfăcuţi. Dânsa urmări privirea mea, îmi pricepu gândul şi şopti cu un zâmbet resemnat:

— Nu poţi să fii şi să fi fost.

I-am răspuns:

— Ce frumoasă trebue să fi fost viaţa pentru d-voastră!

Ea suspină amar.

— Frumoasă şi dulce. De aceea o regret atât de mult.

Am văzut că era dispusă să vorbească de dânsa: şi încet cu băgări de seamă delicate, ca atunci când atingi o rană dureroasă, am început s'o întreb.

Imi vorbi de succesele ei, de toate beţiile ei, de prietenii ei şi de întreaga-i existenţă triumfătoare. Am întrebat-o.

— Cele mai mari bucurii adevărata fericire, ai datorit-o oare teatrului?

Răspunse repede:

— O! nu.

Am zâmbit. Ea reluă, ridicându-şi ochii trişti în spre cele două portrete:

— Lor le datoresc toată fericirea mea.

N'am putut să mă opresc să nu întreb:

— Căruia?

— Amândorora. Ii confund chiar puţin în memoria mea de femeie bătrână, şi apoi, am remuşcări pentru unul din ei azi!

— Atunci doamnă, nu propriu zis lor, ci către iubire însăşi se îndreaptă recunoştinţa d-voastră. Dânşii n'au fost decât interpreţii ei.

— E posibil. Dar ce interpreţi!

— Sunteţi sigură că n'aţi fost, că n'aţi fi fost tot atât de mult iubită, mai iubită chiar, de către un om simplu care n'ar fi fost un om mare, care v'ar fi oferit toată viaţa toată inima, toate gândurile, toate ceasurile, toată fiinţa: în vreme ce dânşii vă dădeau două potrivnice, muzica şi poezia.

Dânsa strigă cu putere, cu vocea aceasta rămasă încă tânără şi care făcea să vibreze ceva în suflet:

— Nu domnule, nu. Un altul m'ar fi iubit ca aceştia doi. Ah! cum mi-au cântat de frumos muzica dragostei, ei, cum nimenea pe pământ n'ar putea s'o cânte! Cum m'au vrăjit! Oare un om, un om obicinuit, ar găsi ceeace ei ştiau să găsească în sunete şi în cuvinte. E destul oare a iubi, dacă nu ştii să pui în iubire toată poezia şi toată muzica cerului şi a pământului? Şi ei ştiau bine cum înebuneşti pe o femeie cu cântece şi cu vorbe frumoase. Da era poate în patima noastră mai multă iluzie decât realitate; dar iluziile acelea te ridică în slava cerului, în vreme ce realităţile te lasă mereu pe pământ. Dacă alţii m'au iubit mai mult, numai prin ei înşişi, am priceput, am simţit, am adorat drgostea.

Şi deodată începu să plângă.

Plângea fără zgomot lacrimi desnădăjduite.

Mă prefăceam că nu văd; şi priveam în depărtare. Ea reluă după câteva minute:

— Vedeţi domnule, la mai toate fiinţele inima îmbătrâneşte împreună cu trupul. La mine nu s'a întâmplat lucrul acesta. Sărma-

SCRISOARE

E mult de-atunci, frumoasa mea, e mult
De când te ştiu pentru întâia oară
Şi totuşi par'că şi astăzi iar ascult
Un glas ce mi-a vorbit odinioară.

Mă poartă gândul înapoi acum,
Te văd într'un amurg de primăvară
Cum tu mi-ai apărut atunci şi cum
Te-aştept mereu în fie-care seară...

Te-aştept, frumoasa mea, te-aştept pierdut.
O să te văd şi să-mi îmbăt privirea
Cu farmecul tău dulce din trecut
Şi să-ţi şoptesc ce mare mi-e iubirea.

Că de-ai afla cumva cât te doresc
Cum plâng amurgul cel de primăvară,
Cum plâng de dorul tău, căci te iubesc,
Căci fără tine totul mi-e povară.

Ai trece'n calea mea din când în când
Şi-ai alunga această nepăsare,
Dar, vezi, eu ştiu că n'ai să-mi vii nici când
Şi c'am să plâng mereu în aşteptare!..

Constantin A. I. Ghica

nul meu trup are şeasezeci şi nouă de ani şi sărmana mea inimă are doăzeci... Şi iată pentru ce trăesc singură, singură de tot, printre flori şi printre vise.

Urmă o lungă tăcere. Dânsa se liniştise şi începu să vorbească zâmbind din nou.

— Cum v'aţi bate joc de mine, dacă aţi şti... dacă aţi şti cum îmi petrec serile... când e vreme frumoasă afară. Mi-e ruşine şi milă în acelaşi timp.

In zadar o rugai; nu voia să-mi spună ceeace făcea atunci, m'am sculat să plec.

Ea strigă.

— Vrei să pleci? aşa curând?

Şi cum îi spuneam că trebuia să mă duc să cinez la Monte Carlo, mă întrebă sfioasă:

— Nu vrei să iei masa cu mine? Mi-ar face multă plăcere.

Am primit numai decât. Ea sună, încântată; apoi după ce dădu câteva porunci servitoarei îmi arătă casa.

Un fel de verandă, cu geamuri plină de arbori, dădea în sufragerie şi lăsa să se vadă dela un capăt la celalt aleia cea lungă de portocali ce se întindea până la poalele munţilor. Un scăunel scund, ascuns sub plante, arăta că bătrâna artistă venea deseori să şează acolo.

Apoi ne-am dus în grădină să privim florile. Seara venea încet, una din aceste seri liniştite şi calde care răspândesc până departe toate parfumurile pământului. Era aproape întunerec când ne-am aşezat la masă.

Am stat mult acolo şi am devenit prieteni intimi ea şi cu mine, când a înţeles bine, ce simpatie adâncă se deştepta pentru ea în inima mea. Băuse două degete de vin, cum se spunea pe vremuri, şi devenea mai încrezătoare, mai expansivă.

— Haidem să mergem să privim luna. Eu ador luna. A fost martora bucuriilor mele, celor mai vii bucurii. Imi pare că toate ameninţările mele sunt într'insa; Şi chiar uneori... seara, îmi pregătesc un spectacol frumos... frumos... dacă aţi şti? Dar nu V'aţi bate joc de mine... Nu pot... Nu îndrăznesc... nu... nu..... pot.

O rugai.

— Vă rog spuneţi-mi. Vă făgăduesc că n'am să râd... vă jur doamnă...

Ea şovăia. Ii luai mâinile, bietele ei mânuşiţe atât de slabe şi de reci şi le sărutai una după alta, de mai multe ori cum făceau odinioară, ei. Fu foarte mişcată dar totuşi şovăia încă.

— Imi făgăduiţi că n'o să râdeţi.

— Da, vă jur.

— Ei bine, veniţi atuncia.

Se sculă. Şi cum servitorul cel mic, stângaci în livreaua lui verde trăgea scaunul în urma ei, dânsa îi spuse câteva cuvinte la ureche, foarte încet, foarte repede.

El răspunse:

— Da, doamnă, numai decât.

Imi luă braţul şi mă duse sub verandă.

Aleia de portocală era într'adevăr minunată de văzut.

Luna care începuse să pară, arunca în mijlocul ei o brazdă subţire de argint, o dâră lungă de lumină care cădea pe nisipul galben prin frunzişul întunecos al arborilor.

Cum înflorise copacii aceştia, parfumul lor puternic şi dulce tot de-odată învăluia noaptea. Şi în verdeaţa lor neagră se vedeau o mulţime de luminiţe roşii, albe viorii, asemenea unor stele.

Am strigat:

— O! ce decor pentru o scenă de dragoste.

Ea zâmbi.

— Nu e aşa, nu e aşa... Vei vedea.

Mă pofti să stau lângă dânsa. Ea îngână:

— Iată ceea ce te face să regreţi viaţa. Dar d-voastră bărbaţii nu vă gândiţi de loc la bucuriile acestea, d-voastră bărbaţii de azi. Sunteţi bursieri comercianţi, oameni practici. Nici nu ştiţi să ne mai vorbiţi. Bine înţeles că vorbesc de femeile tinere. Iubirile au devenit legături cari au adeseaori ca debut o notă de croitoreasă nemărturisită. Dacă socoteşti nota mai scumpă de cât femeia, dispari, dar dacă socoteşti femeia mai presus de cât nota, plăteşti. Frumoase moravuri... Frumoasă dragoste.

Imi luă mâinile.

— Priviţi.

Am rămas mirat şi încântat... Colo, la capătul aleii, în raza luneei doi tineri veneau ţinându-se de mijloc. Veneau, lipiţi unul de altul, într'o poză încântătoare, uşor, străbătând locurile luminate pentru a se retrage apoi repede în întunerec. El purta o haină de mătase albă, cum se purta în veacul trecut şi o pălărie ce avea în vârf o pană de struţ. Ea purta rochia damelor frumoase din epoca Regentului, iar părul ei pudrat era alb ca zăpada.

La o sută de paşi de noi se opriră şi, în picioare în mijlocul aleii, se îmbrăţişară făcând graţii.

Şi am recunoscut de-odată pe cei doi servitori. Atunci una din aceste veselii grozave mă stăpânu de-odată. Totuşi nu râdeam. Rezistam bolnav, zbătându-mă, întocmai ca omul căruia îi tăi un picior şi cu toate acestea rezistă nevoii de a striga care-i copleşeşte.

Dar copiii se întoarseră în spre fundul aleii şi redeveniră iarăşi drăguţi. Se îndepărtau, plecau, dispăreau, cum dispare un vis. Nu-i mai vedeam. Aleia goală părea tristă.

Şi eu am plecat am plecat să nu-i mai revăd; căci am priceput că spectacolul acesta trebuia să dăinuiască multă vreme, el care deştepta tot trecutul, to trecuul acesta de dragoste şi de decor, trecutul factice, înşelător şi frumos şi seducător, ce făcea să bată încă inima bătrânei cabotine şi a bătrânei îndrăgostite!

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

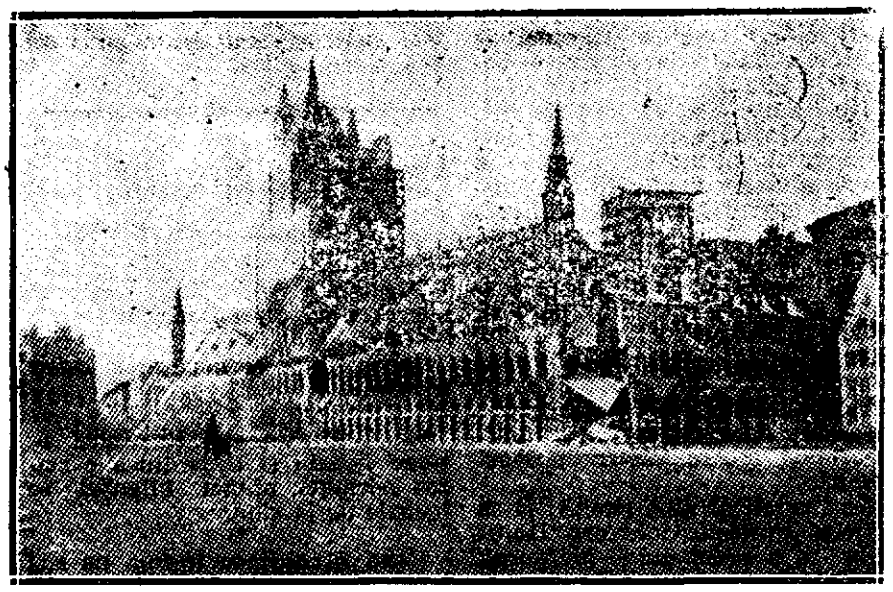

INCENDIAREA UNUI SPLENDID EDIFICIU DIN YPRES

SA ŞTII...

Să ştii ai vrea
Ce-i viaţa mea?

E un talaz izbit de stânci,
E marea în furtună,
E zbuciumul unei gândiri,
E cerul-atunci când tună.

Avânt în lupte crâncene.
Asalt e de redută,
E frământarea unui vis
Iluzie pierdută.

Să ştii ai vrea
Cum este ea?

E un tablou nelămurit,
E templu în ruină,
Un vag apus de soare e,
E zi fără lumină.

M. G. Samarineanu

P LBERE DE IDEI

Indoială.— O pendulă care oscilează între speranţă şi teamă.

*

Complimete.— Nişte gologani: au mai mult curs de cât valoare.

*

Lacrimi (de bucurie).— O ploaie cu soare.

*

Candela mormântului.— Farul care luminează negura uitării.

Sofronie Ivanovici

TIPURI ŞI CARACTERE

VIZITIII

de IOAN DRAGU

Dintre toţi mari sau micii tirani cari stăpânesc fără să ştiu viaţa noastră, nici unul nu e un despot mai ocult şi mai real ca vizitiul. Răsturnând axioma politică pe care se rezima odinioară sistemul parlamentar, el guvernează fără a domni; dar deşi ilegitimă autocraţia lui nu-i mai puţin eficace şi apăsătoare.

Fiecare din noi e silit, într'o anumită clipă a vieţii lui să treacă pe sub furcile lui caudine. Cine n'a pus, măcar odată, piciorul într'o birje?

Afaceri de inimă sau de interes, doliuri sau plăceri, fapte rele sau bune, vizitiul vede tot ştie tot, se amestecă în toate. O lovitură de bici a lui valorează uneori un milion pentru speculatorul întârziat care aleargă la o întâlnire de bani; oare cât nu valorează lovitura aceasta când e vorba de o întâlnire de dragoste?

De la un capăt până la celălaltă al scării sociale, de la o extremitate a Bucureştilor la cealaltă, el îşi întinde stăpânirea şi cercetările. Ne naştem: el ne duce ţipând, la ofiţerul stării civile să facem prima cunoştinţă cu oficialitatea. Murim: tot el ne duce la locuinţa din urmă.

Dar să nu anticipăm şi să lăsăm Cezarului ceia ce e binele... sau răul Cezarului: cu un cuvânt, clasându-ne observaţiile după categorii, să studiem în mod separat diferitele subîmpărţiri ale acestei singure şi aceiaşi familii.

Vizitiul de casă mare e stăpânul stăpânilor săi. Dacă domnul se duce la club şi lasă trăsura să-l aştepte până la ora două dimineaţa, sau dacă doamna îşi prelungeşte seratele până la ziuă vizitiul declară celor cari vor să-l audă că purtarea aceasta nu mai poate dura şi că dacă stăpânii nu se aranjează altfel, el dă un „ultimatum"!

Nu râdeţi. Ultimatum-ul vizitiului nu-i totdeauna un fleac. Căci Petre sau Ianoş cunoaşte toate odiseele domnului, toate peregrinările doamnei; aşa încât, dacă domnul şi doamna ar avea taine unul faţă de altul, Petre sau Ianoş, deşi discreţi din fire, ar invoca motive de legitimă apărare, şi ar pretinde să nu li se mai strice somnul fără a li se cere voe. Bietul om!

Ca semne particulare vizitiul de casă mare are, înainte de toate, livreaua. Livreaua e toată mândria lui. Cine ar putea reda sublima expresie de dispreţ cu care vorbeşte el de unul din colegii lui lipsit de brevetul acesta de sclavie. Dacă livreaua are şi o coroană princiară. Petre sau Ianoş nu mai ciocneşte paharul cu semenii lui şi nu mai salută pe vizitii de simplă casă mare. Ce vreţi? Vorbesc strămoşii!

Vizitiul de casă mare nu vorbeşte decât la plural: „Ne ducem diseară la teatru; mâine plecăm la Sinaia; ne-am cumpărat o moşie în Teleorman. Citeşte „Universul" şi „Dreptatea", e abonat la bărbierul de peste drum, e prieten cu cârciumarul din colţ şi pune la Casierie economiile... nevestii lui.

Crochiul fiind gata, să scoborâm două trepte: „Birjarul" e prototipul vizitiului popular. Jucărie a întâmplărei, el nu ştie dimineaţa nici unde are să se ducă nici unde are să se oprească, nici unde are să mănânce. Clientela lui, e toată lumea; legea lui, e neprevăzutul. Alergând din loc în loc, trece rând pe rând prin impresiile cele mai potrivnice,— admiţând că e susceptibil de impresii.

Şi închiriază voinţa cu ora sau cu cursa nerezervându-şi decât un drept, acela de a se grăpi încet. La trap mic! fie ce o fi.

„Birjar, la Hipodrom!"... E un duel. Adversarii aşteaptă; martorii muţi s'au strâns sub coşul birjei; prietenul lor care îşi va juca viaţa la loteria cinstei ofensate ori a mândriei jignite, visează contrariat... Se va mai întoarce oare? Şi în faţa întrebării acesteia se gândeşte poate la mamă-sa, la nevastă-sa la tinereţea lui, la cei pe cari îi iubeşte... Ce lungi sunt clipele unui astfel de ceas! Birjar! mai iute!... Dar birjarul nu-şi strică trapul.

„Birjar!"... E o nuntă. Logodnicii bogaţi în iluzii, numără clipele. Se grăbesc să pronunţe faimosul *de* care tremură pe buzele lor; se grăbesc să bată la poarta castelelor lor din Spania... Au destulă vreme, nu e aşa birjar?

Fericirea are să plece la galop. Las-o măcar să vie la trap.

„Birjar!"... E un botez. „Birjar!".... e un transfug al unei operaţii de bani necinstită, care pleacă la gară spre a trece graniţa. „Birjar"! la muntele de pietate, la doctor, la palatul de justiţie, la teatru!... „Gata"! Dar tot la trap... Dura lex. Aşa vrea despotul.

Oh! ce memorii interesante ar putea scrie unul din nomazii aceştia ai vieţii bucureştene! Câte întâmplări nu i-ar aminti fiecare stradă, fiecare casă, fiecare piatră a pavajului! Din nenorocire sau din fericire, demonul literaturei nu chinue pe birjar. E penultima

lui ocupaţie; căci ultima e... politeţea.

In politeţea lui are grosolănia primitivă a originei lui. Având un spirit de independenţă şi de egalitate dus până la scandal, el a ajuns un fel de başibuzuc al biciului. Viaţa lui oferă imaginea unui război perpetuu împotriva gardiştilor, în primă linie, împotriva clienţilor, în a doua linie. In clipele de răgaz, başibuzucul stă de vorbă cu clientul, gata însă să-l apostrofeze în stil colorat dacă bacşişul nu răspunde speranţelor familiarităţii lui.

Birjarul e omul progresului; cu cât trece vremea, cu atât se îmbată mai mult.

Intre „vizitiul de casă mare" şi „Birjar" ia loc „Muscalul".

Muscalul personifică burghezia mare în ierarhia automedonilor. El ţine locul cel mai bun între aristocraţia livrelii şi democraţia birjei de piaţă.

Muscalul citeşte feţele clienţilor cu o dibăcie pe care i-ar invidia-o un jude de instrucţie. Bacşişul, e omul. Plecând dela acest principiu imitat după Buffon, muscalul şi-a făcut un criteriu monetar care îl înşeală arareori. Cu o privire el presimte şi cântăreşte pe client, deosebind pe băiatul de bani gata care muşcă cu toţi dinţii dintr'o moştenire proaspătă, de rentierul paşnic şi comod, sau de funcţionarul care vrea să riste zece lei într'o plimbare duminicală. El ştie că plăcerea te face generos şi mâhnirea avar, că banul câştigat din greu e dat tot aşa de greu. Puţin îi pasă de altfel de unde vin banii: muscalul nu-i moralist, şi asta-i cea mai mică din calităţile lui.

Nu încerca să-l implori cu gestul şi cu glasul o! candid tată de familie care rătăceşti pe calea Victoriei! El te-a zărit de mult pe tine, pe nevastă-ta şi pe cei trei copii ai tăi, şi dela întâia privire a văzut că vrei să-ţi permiţi luxul mult timp cumpănit al unei curse în lungul căii Victoriei, ca să te vadă cunoscuţii. Ei bine, telegrafia ta e zadarnică. Ceea ce-i trebue lui, e tânărul de colo în tovărăşia unei demimondene. Asta înseamă cel puţin un câştig de douăzeci de lei; şi apoi muscalul are nevoe să facă o cursă la şosea. Prieten al verdeţii, el are migrenă când nu-şi face plimbarea zilnică pe aleea strămoşului lui, Kisseleff. Resemnează-te dar, şi pleacă fruntea, o tată de familie! Şi aici, ca şi în multe alte împrejurări cinstea modestă e învinsă de luxul echivoc.

Ca regulă generală, trei lucruri sunt necesare unui muscal: o mână largă, o conştiinţă mai largă, un stomac şi mai larg. Mâna pentru ceeace primeşte, conştiinţa pentru ceeace vede, stomacul pentru ceeace bea.

Să trecem acum la vizitiul numit „vizitiu de (tramway" sau „wattman".

Wattmanul este eremitul veacului al douăzecelea. Jidov Rătăcitor înţepenit, el a realizat aproape mişcarea perpetuă în nemişcare. Priviţi-l, străbătând stradele şi răscrucile pe ploaie, pe vânt pe arşiţă şi pe îngheţ. Cu ochii aţintiţi drept înainte, el nu-şi mişcă decât mâinile şi tace. Oare cugetă?

Isi începe serviciul odată cu ziua, dar nu şi-l termină cu ea. Miezul nopţii îl îndreaptă abia spre casă. In antracte, câteva clipe de odihnă: atât cât îi trebue să-şi desmorţească puţin picioarele ca să pornească din nou.

Are familie? La ce bun? Prieteni? Ce să facă cu ei? Străin şi izolat în mijlocul mulţimei. Tantalul acesta al singurătăţii vede agitânddu-se aude foşnind în jurul lui tumultul bucureştean fără a lua vreodată parte la el. Insăşi neprevăzutul, resursă supremă, îi e refuzat. Parcurge acelaşi drum de zece ani; a numărat fiarele de la toate balcoanele, felinarele de pe toate trotuarele, cârciumile din toate colţurile. Face douăzeci de mii de kilometri pe an dela o barieră la alta...

Nu trebue uitat *vizitiul de dric*.

O, ce lugubru personaj e parazitul acesta al morţii! Figura lui plină şi roşie contrastează sinistru cu negrul funebrului lui costum. Veselia lui, — căci găseşte vreme să fie vesel, — dă fiori! Când trece nepăsător, aproape ironic pe capra dricului, pare că vă zice: „Pe mâine!" Când se răsfaţă în hainele de gală ale unei înmormântări de clasa I, aerul lui de vanitate satisfăcută pare o insultă pentru cei cari n'au mijloacele să moară pentru aceeaşi pompă.

Nu-i cereţi să aibă emoţii şi să cugete. Pluteşte deasupra lacrămilor ca o salamandră deasupra focului. Marea sau mica ţinută, iată la ce se rezumă opinia lui, asupra veşnicei probleme.

In durerea unei familii el vede o basma pentru nevastă-sa, un pahar de vin pentru el. Intrebaţi-l asupra morţii, vă va răsunde: „Moartea e ceea ce-ţi dă să trăeşti!".

Intoarceţi capul; nu vă spusesem eu că vizitiul figurează în toate etapele vieţii? In vremile trecute — O, ce trecute, — cei cari mergeau pe sus erau puţini la număr, puţini erau deci şi vizitii. De atunci lucrurile s'au schimbat şi tirania vizitiilor a crescut.

Cine ar putea evalua cât la sută reprezintă vizitiul în pasivul tuturor falşelor bogăţii în deficit şi al tuturor pompelor cari dau faliment? Trăsură aici, trăsură acolo, trăsură pentru toţi. Trebue să părem că suntem, atunci când nu putem fi! Trebue să facem paradă la şosea în trăsură, cu riscul de a mânca seara o scrumbie cu o felie de pâine. Aşa cer pasiunile zilei de azi.

Vai însăşi pasiunile acestea sunt nişte vizitii nevăzuţi cari ne duc Dumnezeu ştie unde şi cum.

Ambiţiunea parvenitului e vizitiul cu livrea sortit, să orbească lumea. Mână vizitiu, în galop! sunt grăbit. Răstoarnă calcă în picioare, stropeşte pe toţi, stropeşte chiar pe stăpânu-tău, căci n'are să bage de seamă. Curaj! Mai sunt câteva învârtituri de roată şi ajungem la ţintă!... dar deodată, — perfid vizitiul! — trăsura se răstoarnă şi parvenitul e aruncat la pământ.

Lăcomia cămătarului e muscalul. Amintiţi-vă teoria: „Bacşişul e omul!" Iată-l pe drum şi pe acesta, precupeţind pe unii, dispreţuind ofertele altora, până'n ziua când poliţia îl opreşte pe drum.

Lenea artistului e birjarul. Aduceţi-vă aminte: „Uşor la trap!" Din nenorocire, trapul e întrecut de galop, şi artistul rămâne un ratat de cafenea?

Ce trebue să conchidem?

Că cel mai bun vizitiu, ca şi cea mai bună pasiune nu preţuesc două parale şi că cei cari ajung mai sigur şi mai demn sunt cei cari merg pe jos.

Cugetări şi aforisme

de general AL. HIOTTU

Pregătirea din timp, asigură succesul ori cărei întreprinderi.

*

Inconştiinţa şi nepăsarea înmormântează.

*

Când într'un stat libertatea atinge licenţa şi dezordinea e starea normală, atunci bilanţul se încheie de la sine.

*

Când dezordinea începe de sus în jos şi anarchia de jos în sus, lichidarea este la uşă.

*

Vai de poporul care rămâne înapoia timpului.

*

Timpul nu aşteaptă să complectezi ce n'ai făcut eri. Rămas pe drum nu te mai ajungi.

*

Socotind tot ca să se atingă sublimul, încă nu se atinge *decât poate numai binele.*

*

Geniul, ori cât de mare ar fi, nu poate cuprinde de cât un orizont restrâns.

*

Inteligenţele cele mai mari, comit greşelile cele mai grele.

*

Când vocea raţiunei încetează, confuziunea îi ia locul.

*

Raţionamentul liniştit şi rece, deschide calea cea dreaptă şi luminată.

*

In stomac şi picior rezidă secretul victoriilor. Frederich cel Mare a rezolvit problema, prin temelia ce a pus armatelor sale.

*

Administraţia, finanţele şi justiţia sunt Sfânta Treime a unui stat, care vrea să stea în picioare.

*

Caracterul, energia şi iniţiativa sunt podoabele oamenilor de fond.

*

Intriga şi lingusirea sunt armele mediocrităţei, prin care isbuteşte să învingă cinstea şi caracterul.

*

Mediocritatea urăşte oamenii de merit, de teama de a nu se desfiinţa.

*

De n'ar exista invidia, omenirea ar fi mai blândă.

*

De la ordine la dezordine este numai un pas.

*

Căinţa vine atunci când nu mai este leac.

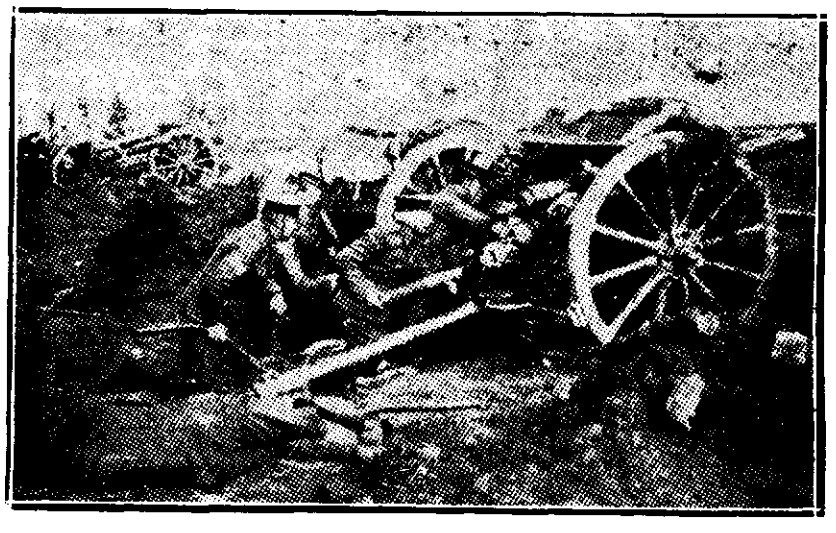

TUNUL ENGLEZ IN ACŢIUNE

Impărăteasa Eugenia

A FRANŢEI

Impărăteasa Eugenia, văduva Impăratului Napoleon III al Francezilor, a împlinit în ziua de 5 Mai a. c. vârsta de 89 ani, intrând astfel în al 90-lea an al vieţii.

Ziarul „Roland von Berlin", dedică următoarea amintire venerabilei nonagenare care locueşte acum în castelul Farnborough de lângă Londra.

„Mai mult de patru decenii s'a lăsat o profundă mâhnire asupra fiinţei mândrei femei, care odinioară a purtat coroana Franţei, iar spiritul ei l'a făcut o lege pentru Europa.

Prăbuşirea din înălţime a Eugeniei a suportat-o la început cu demnitate şi cu speranţe într'o viitoare satisfacţiune. Astfel treceau încă firele politice prin mâinele ei frumoase şi delicate până când deodată fu isbită de o groaznică nenorocire, pierderea fiului ei sub loviturile Zuluşilor. De atunci, în luna Iunie 1879, fu doborâtă, frumuseţea ei păli, spiritul i se întunecă şi ea se scufundă de aci înainte în rugăciuni către providenţă pentru a o răzbuna de Sadova şi Sedan.

Bocetele ei în capela sepulchrală în Farnborough, unde se află înmormântat Napoleon III şi Napoleon IV se zice că au fost grozave, după declaraţiunile martorilor oculari. După ce trecu această patimă, ea se linişti. Ea credea că a încheiat socoteala cu lumea, în vederea decăderei Franţei şi a degenerărei familiei imperiale.

In camera mortuară din Chiselhurst află de vestea despre războiul mondial. şi acum se petrecu o minune de reîntinerire, drept în picioare se ridică venerabila matroană, de 88 ani, ochii ei străluceau, ca odinioară înainte cu 58 de ani, când garda imperială prezinta pentru prima oară salutul cu arma, în curtea palatului Tuillerie, în cinstea principelui imperial. Ea avea înfăţişarea unui înger al răzbunărei când rosti cuvintele profetice despre victoria inevitabilă şi repede a stindardelor franceze.

Şi iarăşi sta ea zilnic în strana capelei ei din castelul Farnborough...

Era pe vremea când împărăteasa Eugenia dădu naştere în palatul Tuillerie, moştenitorului imperial. In culmea splendoarei tronului ea se întâlni cu principele Friderich Wilhelm al Prusiei, împăratul de mai târziu Frideric III. Adjutantul acestuia, celebrul mareşal Helmut de Moltke, care însoţea pe print în călătoria sa de a-i găsi pe viitoarea soţie în anul 1856, descrie în scrisorile sale zilele din Paris, cari au întrerupt călătoria spre casă.

O pompă de nedescris de serbări, parade şi vânători fură date de împăratul Napoleon în onoarea oaspetelui său princiar.

Primele impresiuni, pe cari le are mareşalul Moltke despre Impăratul şi Impărăteasa, se exprimă în următoarele observaţiuni: „Jos la marea scară a Tuilleriilor Impăratul primi pe principele şi-l conduse apoi la împărăteasă în pavilionul din mijloc. Impăratul purta uniforma de mareşal francez cu marele cordon al ordinului „Vulturul Negru". Impărăteasa era îmbrăcată simplu, dar cu gust, o toaletă de culoarea verde închis cu garnitură neagră. Indată după primele salutări se începură prezentările şi apoi împăratul conduse pe principe în locuinţa sa din pavilionul Marsen. La ora 7 s'a servit dineul în Galerie dela Diane, pentru curtea Impăratului.

Prinţul, care conducea pe împărăteasă, şedea între ea şi impă

ratul, eu stam în fața lor. Împăratul apare mai înalt pe cal, de cât la masă. El sta liniștit cu capul puțin înclinat spre o parte și poate această liniște impunea francezilor atât de mobili. Faptul că liniștea sa nu este apatie, ci rezultatul unui spirit chibzuitor și al unei voințe ferme, l-a dovedit evenimentele. In salon nu mai are o ținută impunătoare și în conversațiuni este cam sfios.

Impărăteasa Eugenia este o apariţiune surprinzătoare. Ea este frumoasă și elegantă. Gâtul și brațele sunt de o frumusețe neîntrecută, figura zveltă, toaleta aleasă plină de gust și bogată fără a fi prea încărcată. Ea purta o rochie albă de atlas. La gât purta un dublu colan de splendide mărgăritare. Ea vorbește mult și cu vioiciune. Pe la sfârșitul paradei principele imperial se întorsese dela o preumblare cu trăsura. Prințul imperial, pe atunci în vârstă de 8 luni, fu dus la fereastră ca să privească trupele. In fruntea armatei era împăratul călare, lângă care ne aflam și noi. Fața împăratului strălucea de bucurie.

Simplu pentru persoana sa, împăratul nu uită că Francezii doresc ca curtea suveranilor lor să fie înconjurată de pompă. Astfel micul principe era la preumblare într'un echipagiu tras de 4 cai. In fruntea cortegiului se fala un picher și trei guarzi călări. După aceea venea un ofițer cu un pluton de dragoni. Cortegiul era închelat de un alt pluton de dragoni. Toate gărzile dădură onorul în fața principelui de 8 luni.

Cornel Scurtu

AVIATORII FRANCEZI GARROS ȘI GILBERT

ROMANȚĂ

N'auzi cum pădurea te chiamă
Prin foșnet de frunze pe crângi
Și tainic murmur de isvoare?
Te chiamă 'ndrăgita cărare
Prin jalnice glasuri de-aramă
Pornite din guri de tălăngi!

Un cântec duios de cavaluri
Plutește din deal spre câmpii,
Cu coamă de spumă, talazuri
La moară se sbat în zăgazuri
Și vuetă valuri de valuri,
Iar barca te-așteaptă să vii!

Și ochii-mi, scrutând depărtarea,
Te caută necontenit
Și brațele mele te cată!..
Ci vino. Ca și altă dată
Porni-vom în zori pe cărarea
Ce duce 'n adâncul vrăjit.

Pierduți în adâncul pădurii,
Sub bolta pletoasă de-anini,
Să-ți simt adiind respirarea,
In păru-ți s'anin sărutarea
Pe obraji și pe rumenul gurii,
Pe-obraji și pe ochii-ți senini!

Să-mi razem aprinsa mea frunte
Pe sânii tăi albi... și ușor
Din brațe eu face-voiu brâul
Pe fraged mijloc, — iar pârâul
Prin văluri de spumă cărunte
Să'ngâne un cântec de dor.

Să cânte pârae pe-aproape
Și priveghetori, înălțând
Cântări de mărire spre Domnul,
Și-așă să mă legene somnul
Cu tine s'adorm sub pleoape,
Iubito, cu tine în gând!

C. Niculescu-Novac

Cea dintâi aventură

(După Courteline)

de L. REBREANU

I

Sunt amintiri din tinerețe care-ți revin ca niște băşici acre după vinurile rele pe care le tăgăduește stomacul.

Aceasta e dintre acelea.

Eram ciupit puțin, în ziua de care vorbesc, căci îmi întrebuințasem seara plimbându-mi, din berărie în berărie, trândăvia de licean în vacanță, mutra provocătoare și tunica de uniformă prinsă la șolduri, într'un nasture, cu eleganța pretențioasă atât de scumpă elevilor copți. Pela două și jumătate dimineața eram în fața Odeonului; era o noapte minunată; lumina aburită a unei luni de August umplea toată piața și parcă-i mărea liniștea și tăcerea Deodată, în colțul stradei Racine, o voce îmi șopti:

— Psst!... tinere!

Mă întorsei și, la lumina unui bec de gaz care i se răsfrângea pe ceafă, zării gestul de chemare al unei fete.

Inima începu numai decât să-mi bată.

Tocmai împlinisem optsprezece ani: vârstă teribilă când fecioria stăpânită murmură și se revoltă, când bărbăția își inșelă foamea imperioasă la contactul, la zâmbetul, la cea mai mică atingere a celei dintâi femei întâlnite, și întâlnirea mă tulbură, mai cu seamă că de câteva zile o aștepta sem și o urmărisem vag, cu o nădejde tremurătoare. Femeea zise râzând:

— Stai să te văd.

Șovăii.

Ea urmă:

— Ți-e frică de mine?

Mă apropiai îndată.

Vorbirăm.

Ea mă descosea:

— Ce vârstă ai? Ai familie? Unde stai? Ce cauți așa de târziu pe ulițe?

Toate acestea le spunea cu un glas stins și în vreme ce-mi vorbea, simțeam cum mă furnicau ochii ei strașnici prin vălul ce-i acoperea fața. Desigur că-mi ghicise gândurile după ținuta-mi degajată, după mutra-mi desgustată de om obosit întors din mijlocul zadarnicelor plăceri ale acestei lumi.

Și brusc rupse zăgazurile.

— Vino la mine.

Ii obiectai:

— Bine dar...

Ea tăiă în carne vie:

— Haide, nu mai face moiturl.

Apoi:

— Uite, mie mi-e tot una! Te iau fiindcă, cu ochii închiși, te paște norocul! Ai o mutră de nerod care-mi place și sunt îndrăgostită turtă în noaptea asta.

Imi scăpă un „adevărat?" care mi dădu legat în mâinile ei.

Numai vorbele „Sunt îndrăgostită" îmi răscoliseră tot sângele desvălindu-mi par'că un colț întreg de goliciune intimă: piciorușul, bălai și gras, al unei femei ce se urcă în pat.

Nu-i fu greu să mă convingă:

— Ei, haidem, zevzecule!

Și cedai.

Stătea la doi pași de-acolo, strada Antoine-Dubois, într'o casă care se pleca deabinelea peste trotuarul scofâlcit. Și oh, în cuib de murdărie îmi fu dat să intru!... ce murdărie nespusă! fără nume! duhnind ca o vizuină pustie o amestecătură nelămurită din toate acrituri le și din toate rânceze lile: fundul ligheanului, săpunul râncezit, seul uitat din alte vremuri!...

O lampă ce clipocea pe marmura unui dulăpior îmi desvăli din prag toată tristețea aceasta îngrozitoare și, zău, trebue să fi avut diavoli în sânge de n'am fugit, n'am luat-o la sănătoasă nebunește descoperind un astfel de cotet!

Trebui să mă execut pe loc.

Două piese de cinci franci se zbăteau în buzunarul meu, ultimele rămășițe ale dărniciei părintești pe care mi-o adusese succesele dela Marele Concurs General. Le scosei încet, una după alta, și le întinsei nenorocitei care, dealtfel se arătă ignobilă de rapacitate și de neîncredere, văzându-și brațele până la coate în buzunarele mele, scormonindu-mă... — până unde? Doamne! — și întorcându-mi-le pe dos în nădejdea că poate vor mai pica vre-o doi gologani!... Și împlinindu-și slujba aceasta strângea strașnic buzele dovedind îndată că în fundul femeei se ascunde o fire de gorilă năstrușnică.

Insfârșit, și par'că cu părere de rău, zise:

— Bine. Uite colo patul, culcă-te.

Plătisem dreptul acesta destul de scump: mă pregătii să mă folosesc de dânsul.

II

Așezându-mi însă încălțămintea în colțul sobei mă apucă o neliniște bruscă. Simțeam că ea mă privea fără să se sinchisească, cu mâinile în șolduri, cu gura pornită spre o mărturisire penibilă.

— Ei? Tu ce faci acolo? Tu nu te culci?

Ea, zâmbitoare și încurcată, întrebă:

— Da? Ții mult, nu-i așa?

— Să ce?

— Să rămâi.

— Unde?

— Aici.

Uluirea-mi fu așa de mare că rămăsei trăznit, cu genunchele la înălțimea ochiului și cu piciorul gol încremenit în aer.

— Ah! zic, vrei să-ți bați joc de mine?

Ea protestă:

— Deloc! Decât, să-ți spun. Mama sosește dela Lyon în noaptea asta; acum îmi aduc aminte. Așa că...

— Așa că ce?

— Că... de!... Insfârșit, înțelegi, nu? Dacă pică mama și ne găsește culcați împreună? Ar fi tâmpit. Nu, zău, micule, ar fi mult mai bine să pleci.

Zâmbea mereu, cu un zâmbet răutăcios și idiot de monstru care vrea să fie plăcut. Intr'o clipă văzui limpede. Parc'ar fi tras brusc o perdea deoparte. In ce ghiare căzusem, Doamne sfinte!... Da, oh! da, îmi alesesem bine terenul pentru cea dintâi aventură! Mă simțeam scufundat în noroi și aș fi vărsat, pe cinstea mea, dacă n'aveam de-aface cu o zdreanță vicioasă care face

BCU Cluj / Central University Library Cluj

pe strengari să înghită râuri întregi de murdării fără să clipească din ochi! Furios ca un balaur, jucând totuş minunat comedia indiferenţei, zisei simplu: „Bine", şi întinsei mâna să-mi înapoieze gologanii. Dar pataclina făcu pe mirata şi încă cu atâta perfecţie că a trebuit să pun punctele pe i.

— Banii.

— Ce?

— Banii.

— Ce bani, bre?

— Cei zece franci.

Se holbă:

— Da de ce? Iţi păstrez cei zece franci. Vor fi buni plătiţi pentru o altă dată.

Eu clătinai din cap.

— Nu. Banii.

Deodată, tot ea, îşi pierdu răbdarea.

— Uite ce neghiob e cu banii dumnealui! Ce, crezi c'o să ţi-i fur?

— Dă-mi înapoi banii.

— Bine, dar dacă mâine îţi spun să vii, nerodule! Ei da, asta-i, vezi, vii mâine. Intre două şi trei, îţi convine? Să întrebi de d-na Augustine.

— Vreau banii! declarai eu c'o înfăţişare drăguţă. Banii, sau rămân! Nu ies de-aici.

Şi n'aş fi ieşit nici pentru o împărăţie fiindcă petreceam văzând-o cum se stăpâneşte, cum înghite valuri de fiere, bucuriile neprețuite ale răzbunării! Zâmbind, la rândul meu, şi blând, stăteam cu braţul întins, bătând neobosit cu vârful degetului arătător pe cel mijlociu, semnul rechemării gologanilor. Insfârşit a înţeles. Avu un gest de descurajare:

— Ştii că eşti prost rău.

— Se poate.

— Insfârşit....

Nu isprăvi. Se duse la lampă:

— Ica-ţi catrafusele.

Şi fiindcă mă mirai:

— Ei, drăcia dracului! N'o să-ţi închipui doar că ne-om culca aici? Ori vrei să ne găsească mama încurcaţi, ai?

Prea era adevărat. Mă sculai. La urma urmei nu-i tot una? Pat să fie!...

III

Peste câteva clipe înnotam orbeşte, cu ghetele în mână, cu tunica pe braţ, prin întunericul adânc al casei adormite. D-na Augustine era pe urmele mele, călăuzindu-mă la dreapta sau la stânga, cu câte-o lovitură uşoară pe umeri.

O auzeam mereu:

— Du-te, du-te! Nu-ţi fie frică. Nu mai e decât un etaj de coborît şi am ajuns. Aici!... Ia seama! Mai sunt trei trepte.

Mâna-mi slobodă, îngrijată, scotocea în umbră, se muia de umezeala ce curgea din pereţi, se izbea când de uşi când de pereţi, ca un liliac speriat. Atâta întuneric, în cele din urmă, mă apăsa; mă simţeam cuprins de o nelinişte ciudată. Zisei:

— Nu văd nimic. Mai e mult?

Dar ea:

— Am ajuns, nu-ţi spui? Intinde doar mâna.

— Unde?

— Inaintea ta.

— Bine.

— S'a făcut?

— S'a făcut.

— Ai dat de-o uşă?

— Intocmai.

— Caută lacătul.

— Stai să-l găsesc... L'am găsit!

— Lacătul are un buton.

— Adevărat.

— Bine! Ei, aici. Intoarce butonul şi împinge tare.

Mă supusei.

In aceeaşi clipă simţii, între spete, o lovitură de pumn. Şi încă sunt blând când zic pumn!... Mai degrabă o lovitură de măciucă!... ceva ca izbitura unei locomotive care mi s'ar fi năpustit în spinare. A venit aşa de brusc şi de formidabil în acelaş timp, încât fui trântit la zece paşi, zvârlit ca o bombă, cu capul înainte şi cu braţele în văzduh ca aripile unei mori de vânt înnebunite. In urma mea uşa, izbită cu putere, trozni ca un bubuit de tun.

Unde eram?

Deasupra mea, printre coşurile caselor, miliarde de stele clipeau din ochi. La picioarele mele, cât vedeai, muţenia străzii mărginită în două rânduri de case moarte, iar la vreo trei paşi, la înălţimea unui felinar, pe o tablă bătută într'un perete, se răsfăţau albe ca laptele pe un fond vânăt aceste cuvinte simple dar elocvente:

Strada Monsier-le-Prince

Strada Monsieur-le-Prince! Eram în strada Monsieur-le-Prince! în cămaşă şi desculţ!

Fierbeam în mine!...

Dintr'o săritură fui la uşă şi începui a bate darabana cu putere:

— Hoaţo! Hoaţo! Hoaţo! Dă-mi înapoi banii, târfo! pataclino! ştoalfo!

Fel de fel de infamii îmi năvăliră pe buze şi simţeam o uşurare nespusă dându-le drumul, scuipându-le, vărsându-le cu gura plină. Asta ţinu vre-o cinci minute. Prin uşa închisă hermetic auzeam ecoul loviturilor mele umplând toată scara.

Insfârşit, la etajul al treilea, urui o espanioletă şi un geam se deschise cu zgomot.

— N'o să se mai sfârşească gălăgia asta? întrebă un glas formidabil.

Ridicai nasul.

In pervazul întunecat al ferestrei deschise se desena silueta albă a unui uriaş.

Zisei:

— Da ce, vorbesc cu d-ta,? Atunci vezi-ţi de treabă!

Omul zise:

— Vezi de fii politicos şi mai repede, ori viu eu să-ţi frec urechile.

— M'a furat! urlai eu.

— Ce-mi pasă mie?

— Banii mei!

— Ce?

— Banii!

— Ah! vrei bani? făcu omul. Atunci stai nitel, ţi-i aduc eu îndată în pumni. Măgar nerusinat!... Zevzecule!... Să nu te mai aud făcând gălăgie şi trezind lumea că pe urmă-i vai de ciolanele tale, nătărăule!

Astfel vorbi acest om distins, iar la spatele lui răsună un râs răguşit de femee:

— Ia nu-ţi mai face sânge rău cu prostul cela! zise glasul d-nei Augustine. Nu vezi că-i fraier de tot?

Atunci înţelesei viaţa. N'am mai stăruit şi, aşezându-mă pe marginea trotuarului, îmi pusei mâhnit ghetele.

Războiul anecdotic

Preotul.

Preotul sta la poarta frumoasei sale clădiri. Spre el venea o gloată de soldaţi. S'a adresat îndată celor mai apropiaţi de el, rugându-i să se oprească un moment. Şi le spuse, arătându-le un şir de sticle pline cu vin:

— Luaţi, dragii mei, luaţi. de vor veni germanii să nu mai găsească nici o picătură.

Şi soldaţii treceau, luau câte o sticlă, mulţumind preotului.

Deodată se auzi un sgomot îngrozitor: bubuituri, strigăte, totul părea că tremură ca de-un cataclism. Un proectil german nimerise pe acoperişul bisericii, îl sparse şi apoi eşea fum de nu se mai isprăvea din gaura făcută de proectil. Geamurile pârâiau, lemnăria trosnea şi în jurul bătrânului preot se făcu gol. Nu mai era nimeni lângă el, rămase împietrit cu ochii fixi spre biserica lui. Dar după ce sgomotele au încetat şi doar fumul continua să iasă din biserica aprinsă, preotul fu trezit din încremenirea lui macabră de ecoul vaetelor unor răniţi. Se desmeticeşte preotul, îşi face semnul crucii şi se uită în jurul lui; nu vede decât o sticlă de vin rămasă.

Atunci din fundul străzii venea un ofiţer. Preotul ia sticla, o şterge şi porneşte spre ofiţer.

Când se apropie de el îi zice: ia-o. Altele nu mai am, căci chiar de-aş mai avea acum le-aş sparge, ca să nu fie gustate de... şi n'a voit să pronunţe cuvântul.

Fii bun însă şi spune-mi ce'mi mai rămâne de făcut acum după ce mi-au dărâmat biserica?

Mă iei cu d-ta?

— Bucuros, părinte, răspunse ofiţerul.

Şi-au plecat împreună. Preotul era cu părul alb ca zăpada.

*

La mânăstire.

Scena s'a petrecut într'o mânăstire, aproape de frontul de luptă din Belgia. O parte din această mânăstire fusese transformată în ambulanţă.

Pe la revărsatul zorilor sosi la mânăstire un grup de indieni răniţi. După ce au fost pansaţi, fiecare din ei a căutat câte un locşor, unde să se culce. Tocmai atunci însă călugării intraseră în capela mânăstirii pentru slujba de dimineaţă şi lăsaseră toate chiliile descuiate.

Indienii au dat de chiliile goale şi fără să stea să mai socotească, au intrat şi s'au culcat în voie.

Dar slujba s'a terminat şi călugării s'au reîntors la chilii. Sgomotul făcut la intrarea căulgărilor a deşteptat pe indieni din somn. Şi când aceştia au dat cu ochii de apariţiile albe ale călugărilor, s'au speriat, au crezut că cine ştie ce stafii misterioase sunt. Biţii indieni de teamă, au început să strige cu desperare.

Călugării pe de altă parte, la vederea figurilor negre ale indienilor, cari şi strigau cât puteau, s'au speriat şi mai tare şi au luat-o la fugă, ţipând cât îi lua gura:

— Dracii, dracii...

Câtva timp după această panică, a urmat o priveliştе înduioşătoare, la căpătâiul fiecărei stafii albe, veghea câte un drac negru.

*

Cu glonţu'n cap.

Ce-i mai natural acum decât ca fiecare să-şi facă datoria şi să şi-o facă în întregime.

Un soldat de geniu primi un glonţ în cap, totuşi a rămas în picioare. Camarazii lui şi el săpau liniştiţi un şanţ. Când a fost lovit el, era tocmai în momentul, când era să ridice casmaua, ca să asvârle pământul săpat. Şi l'a aruncat. Dar când a încercat din nou să mai dea odată cu casmaua n'a mai putut, figura îi era brăzdată de şiroae de sânge, iar din gaura făcută de glonţ începuse să se reverse un fel de materie albă roşiatică. Camarazii de lângă el l'au luat pe sus, în momentul, când rănitul se clătina să cadă. L'au dus câţiva paşi înapoi şi l'au dat în primirea brancardierilor.

Dar până să-l ridice aceştia, el s'a învârtit, dându-se jos din brancardă şi întins pe pământ, încercă să sgândere cu mâinele pământul.

— Ce faci? îl întrebă sanitarii.

— Sap, sap, să săpăm mai iute.

Dar pe drum, până să-l ducă la ambulanţă, nefericitul a murit.

*

La şcoala de Arte frumoase.

Fetele, care urmează cursurile şcoalei de arte frumoase din Paris, au adoptat o obişnuinţă pioasă. In fiecare dimineaţă aşează flori pe biroul, în faţa căruia este înscris tabloul cu numele colegilor lor, cari au murit în războiu.

Alături de tabloul morţilor este un altul, în care sunt înscrişi colegii, cari au fost citaţi în ordinele de zi şi decoraţi pentru vitejie. Acestora, fetele le scriu în fiece zi, câte un cuvânt de îmbărbătare.

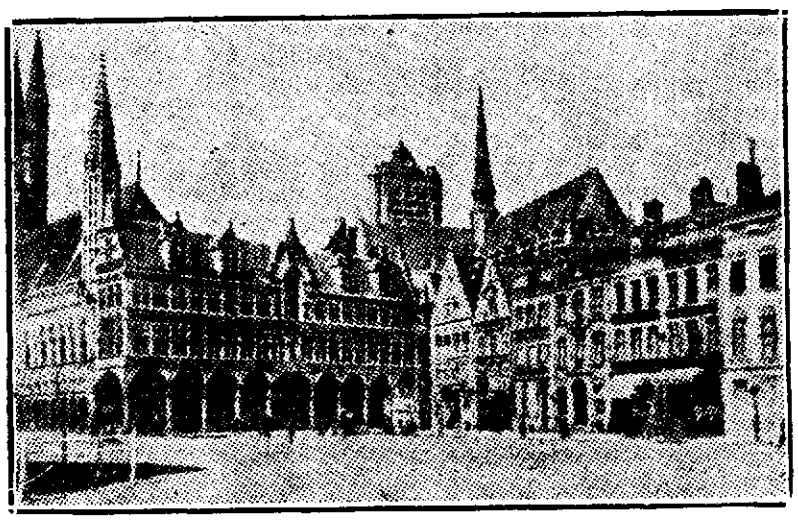

PIAŢA MARE DIN YPRES

Pentru orî-ce reclamaţiuni sau schimbărî de adrese, d-niî abonaţî sunt rugaţî a ataşa şi una din benzile cu care primesc ziarul *«Universul Literar»*, **contrar, reclamaţiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.**

Colegiul Central Universitar Bucureşti

CAMPANIA DIN 1913

A I-iului Divizion din Regim. 5 Roşiori

de C. CIOCAZAN

— URMARE —

Nişte prieteni care au fost spre Sofia îmi spuneau, că bulgrii ascundeau femeile în podul caselor în saci, credeau că turcii, ori noi, ne vom purta cum s'au condus ei.

La 11 Iulie, ora 7 dimineaţa, plecăm spre Kemanlar dar nu mai luăm drumul prin pădurea ce parcursesem în noaptea de 8 spre 9 Iulie ci călăuziţi bine, trecem o mică pădure spre Mohzar Pasateke I'niz-Abdal, unde am intrat în şoseaua Razgrad-Silistra apoi prin Durak, Glm. Kokadza, am ajuns la ora 3 la Kemanlar, de unde în noaptea de 8—9 Iulie luasem aparatul telegrafic.

Scoborând dealul la Mahzar-Pasateke, am găsit turci care dând la o parte muşchi deasupra apei din lacul format de ploi, luau apă în sacale pe două roate, trase de boi. Erau pentru uzul lor, ba chiar ne-a oferit să bem, că era cald. Ordin s'a dat însă să nu bea nimeni. Intrebarea e cum de trăesc oamenii cu astfel de apă şi sunt voinici turcii deşi leneşi?

Kemanlar

Kemanlar al cărui recensământ l'am făcut la 16 Iulie, are o populaţie de vr'o 2000 de suflete, cu vr'o 300 case dintre care cele ale autorităţilor, ca şcoala primară, gimnaziul elementar de trei clase, primăria, unde înainte era instalată judecătoria şi sucursala Băncei Bulgaria, localul comisarului, poşta şi telegraful sunt chiar bine. Cele particulare vechi, distingându-se şi aci casele bulgarilor de ale turcilor.

M'am instalat cu mai mulţi ofiţeri în camerile unui aşa zis hotel. Vr'o 10 odăiţe murdare, scunde în tavan de blăni, având paturi cu somiere, dar şi pureci şi muşte în abudenţă. Era proprietatea lui Hasan Maciulă, fost deputat democrat în Camera Bulgară, când democraţii erau la putere. Deşi prin interpret, dar n'a putut să ne spună ce înseamnă democrat, parcă conservatori-democraţi ai noştri, ştiu! Venea din casele ce avea între clădirea unde mai târziu am descoperit o farmacie şi acea zisă hotel, la cafeneaua lui, unde se vindea şi rachiu şi şezând pe bancă, turceşte, sta toată ziua fumând şi bând cafea, după ce scotea picioarele fără ciorapi, din pantofi pe care-i lăsa sub bancă.

— Ii spuneam mai târziu când eram convinşi că Kemanlar va rămâne României şi voi explica de ce credeam astfel, că-l vom alege deputat la Bucureşti, ceeace-i gudura ambiţia şi promitea că va învăţa româneşte. Comisarul Teodoroff în ţinută militară cu sabia în bandulier, s'a pus la dispoziţia noastră, când căpitanul Paplica i-a spus să scoată sabia, ceeace a executat imediat, repunând-o când d-l comandant al regimentului i-a permis. De altfel toţi bulgarii ne-au primit bine şi erau aci şi intelectuali, ca funcţionarii băncei, ai telegrafului, profesori dintre care unul rupea vr'o 2—3 vorbe franceze. Morga acea că ne va alunga numi cu femeile şi copii, pierise şi acum ne cereau ajutor să-i apărăm contra violenţei turcilor. Primarul bulgar şi ajutorul turc ne îndeplineau ordinile şi asistau foarte adesea ori, după cererea noastră la achitara furniturilor cre se găseau uşor, pentru că Vinerea era târg mare de vite şi zarzavaturi.

Cârciumile aveau bere şi vin bun, pe care mai târziu începuseră să-l falsifice, fiindcă cerinţa devenise mare.

După luarea unor, arme, care după ordinul d-lui comandant al regimentului trebuiau înapoiate, am insistat a se înapoia şi aparatul telegrafic ceeace a produs o reală bucurie între bulgari.

Cum calul meu Rahat ostenise rău, l'am schimbat cu altul, Herodot pe care d-l căpitan Costescu, comandantul escadronului 11 a bine-voit să mi-l ofere. Herodot era cal bun, cu el n'aşi fi avut teamă de un marş şi era şi mai înalt, prin urmare mai arătos. Pentru că vorbii de d-l căpitan Costescu, îmi pare bine că pot scri că e un om cult şi cu o memorie prodigioasă.

Ceeace a învăţat: fie în şcoala militară, fie în primul an al şcoalei de război, pe care păcat că nu a vrut să o termine, totul ştia.

Era o plăcere când puteam să stau de vorbă cu d-sa. Şi escadronul d-sale a fost totdeauna găsit bine de d-l comandant al regimentului, caii îngrijiţi şi cu toată munca graşi, aşa că avea şi cred c're şi acum, u escdron de elită.

După o noapte de odihnă, plecăm prin Kadâr-Jukli-Tastimah pe şosea bună şi bine întreţinută la Rahman Asiklar unde ajungem pe la ora 12 şi suntem încartieraţi în casa Beiului, dar tot ca deputatul democrat, cu picioarele fără ciorapi în pantofi.

Cum încartierarea fusese făcută de d-l lt. Athanasescu, deci bine, Beiu pusese paturi în câte cele trei camere ce compuneau casa aflată în curtea în care nu erau femeile. Ele stau într'o altă casă care părea mare. N'am putut să o vedem, fiindcă era înconjurată ca de obicei, cu gard înalt de nuele, tencuit cu pământ spre a nu vedea înăuntru, dar purecii şi muştele erau şi aci nelipsite, ba mai erau şi alte insecte, la care Beiu foarte flegmatic a răspuns, că saltelile, pernile, plapomile le-a adus din casa mare, unde insectele sunt bişag. Cum în Rahman Asiklar n'am găsit apă decât în ghioluri, trebuia să ne îngrijim de altă localitate ca Akkadânlar, care era ocupat de grăniceri.

Rahman-Asiklar era pur turcesc bulgarii aproape lipseau; avea două prăvălii ţinute de armeni, care sunt consideraţi ca evreii turcilor. Beiu ne-a adus o tavă cu friptură de miel pe orez şi ceapă verde, din care însă nu am putut mânca fiind Vineri, mulţumindu-mă cu ouăle fierte obişnuitul dejun de prânz.

Părea că mizeria e aci şi mai mare ca în satele turceşti ce văzusem, dar şi turcii păreau şi mai leneşi. I-am văzut dimineaţa, la prânz pe la ora 4 d. a. şi spre seară, stând cu picioarele sub ei, turceşte pe lângă gardul Beiului, cu ţigara în gură şi fără chiar a vorbi totuşi câmpul părea foarte fertil.

Dar şi izlazurile mari, aveau unde păşteau vitele împrejurul morilor de vânt, ce prin aceste localităţi, mai pe tot locul întâlneam. In Rahman-Asiklar e şi un monument ridicat în memoria Sultanului Mahmut, pe care la 1833—1836 mâncase pâine pe acel loc.

Monumentul se compune dintr'un cilindru de marmoră de vr'o 2 metri înălţime şi pe care e o inscripţie turcă şi e aşezat pe un exagen de piatră înconjurat şi el de un zid de piatră tot în exagon în care intri printr'o scară de 3 sau patru trepte tot de piatră. Şi în Rahman-Asiklar ca în toate satele, locuinţele bulgarilor sunt mai bune deşi ei sunt mai puţini. Cel mai populat sat bulgar Zavet, avea vr'o 40 la sută turci, încolo bulgari nu erau decât maximum ca în Kemanlar, ca 30 la sută.

Cimitirele

Bulgarii mai mult decât turcii au cultul morţilor lor; pe când cimitirele turcilor sunt complectamente neglijate, adesea ori fără nici un gard sau şanţ, în plin câmp, ale bulgarilor sunt îngrijite mai binişor. Aceste locaşuri se disting, la turci, prin bucăţile de piatră necioplită înfipte în pământ şi a căror mărime începe dela 40 cm. până la 2—2 jumătate metri înălţime, având grosimea între 5—10 cm. Rare ori se găsesc şi pietre cioplite.

Unele cimitire ca acel dela Geamia Rahman-Asiklar, era împrejmuit, totuşi vitele pasc în el. Nici o îngrijire, nici o alee, foarte rare ori câte un arbore. Turcul când moare e desbrăcat şi învelit într'o pânză albă, e dus la cimitir unde e pus cu faţa în jos şi nu la o prea mare adâncime. Odată îngropat nimeni nu se mai ocupă de mormântul lui. Am văzut în satul Karac un cortej funerar turc. Mortul învelit în pânză albă acoperit cu o scoarţă şi pus pe targă care e purtată de patru oameni, după care venea Hogea şi rudele cu prietenii care petreceau cadavrul până la cimitir.

Cimitirul bulgar ce am văzut la Zavet, era puţin mai îngrijit.

Mormintele erau puse la rând cu cruce de lemn la cap şi în tinichelele ce serviseră pentru adusu gazului, câte o candelă.

Astfel respectul turcilor şi bulgarilor de preoţii lor e mare.

Sfatul lor e urmat şi adesea ori, ei, preoţii, sunt care comandă în sat.

Din jurnalele primite la 12 Iulie reeşea că pacea se va încheia în Bucureşti, dar că noi vom rămâne mobilizaţi, cea ce nu credeam.

Nu mai era interes. Pentru ordinea din provincia ce ni se va atribui; pentru paza bulgarilor care perzând autoritatea, tremurau de frica turcilor; pentru stârpirea comitagiilor în fine, e suficientă armata activă dacă va fi secundtă bine şi cinstit de administraţia civilă.

Cărţile de corespondenţă

Abia la 12 Iulie ni s'a împărţit ofiţerilor şi soldaţilor cărţile poştale militare, pe care puteam scri la ai noştri, cea ce mă decisesem să fac după schimbarea cantonamentului, în care scop s'a dus la Akadânlar d-nul lt. col. Bălăceanu.

In lipsa d-sale ne întreţinurăm d-nul lt. col. Herescu şi cu mine cu armeanul Rupen, comerciant în Rahman Asiklar. Fusese la război ca reservist în regimentul Silistrei şi luase parte la mai multe lupte după ce fusese întâi bucătar la ofiţeri, care cunoscându-l, voise să-l scutească de a intra în foc unde l-a trimes un maior pe care nu-l a servit după plac. Fiind rănit la mână, se înapoiase acasă de unde era să plece din nou, dacă nu intram noi în Silistra, cea ce a determinat pe mulţi să rămână acasă.

Tot el ne spunea că actualul Beiue o a treia generaţie dintr'un paşă care zidise moscheia acum în ruină; cum iarna stau cu săptămânile închişi în casă şi numai o dată pe săptămână trimet sacaua să le aducă apă. Beiul unde stam, de altfel ca toţi turcii, avea o aşa mare teamă de reintoarcerea bulgarilor care-i terorizase, în cât ne spunea că dacă satul lui Rahman Asiklar va rămâne bulgarilor el pleacă din sat, încredinţându-l însă că va rămâne României ne-a spus de 2ori: mersi, cuvânt care l-am auzit la mulţi turci şi pe care Beiu l'a mai repetat, când i-am spus că are să fie ales deputat la Bucureşti, şi în bucuria lui mi-a dat titlu de Bim-Paşa.

D-nul lt. col. Bălăceanu ne a declarat că e imposibil să ne mutăm la Akadânlar, sat foarte frumos, pentru că acolo lipseşte furaju şi e ocupat de grăniceri, care în treacăt vorbind, sunt foarte bine îngrijiţi de ministerul de finanţe. Nu le lipseşte nimic, chiar şi ţigări speciale s'au trimes ofiţerilor. Tot d-nul lt. col. Bălăceanu ne-a comunicat că d-nul maior Vasilescu comandantul grăniceri-lor din Akandânlar dând alarma a vrut să dea piept cu o companie de grăniceri. La noi, la spuneanu că vin, dar care a fost o involuntară spaimă a turcilor ca şi a turcilor dela Kerimler de care am vorbit. Atât că la noi, la Kerimler n'au fost instigatori ca la Akadânlar unde d-nul maior Voiculescu descoperindu-i, i-a legat şi i-a trimes la Silistra. Ne-a mai comunicat d-nul lt. col. Bălăceanu de rănirea lt. Buhoreanu când ofiţerii care ascultau, îşi arătau părerea de rău că n'au avut ocazie a intra şi ei în luptă.

(Va urma).

Viaţa artistică şi literară

O poezie la un chef este titlul unui poem vesel care va apare în curând de sub tipar. E vorba de literatură inedită a marelui nostru Caragiale. Versurile sunt făurite chiar la un chef în colaborare cu Teleor şi acesta s'a gândit — dând la lumină aceste versuri — să-şi aducă astfel aminte de marele său prieten şi coleg într'ale literaturei.

*

— Se ştie că comisiunea monumentelor istorice a trimis în străinătate pe pictorul Pavel Popescu ca să-şi desăvârşească studiile de pictură bizantină. Pictorul s'a înapoiat de curând din Italia de unde l'au gonit împrejurările de azi. Pentru la toamnă pregăteşte o mare expoziţiune artistică pentru care a adus din Italia peste 70 de pânze: icoane, interioruri de biserici, etc. cum şi reproduceri în desen după porţile Baptisterului Venetian, admirabile copii după sculpturile lui Guibeszi. — Pisani şi Brunelleschi. Sunt şi vre-o 40 pânze cu peisagii alese din Sicilia, făurite la Palermo. Acum, pictorul Pavel Popescu lucrează la complectarea expoziţiei sale cu privelişti din ţară. Vor fi şi peisagii dela Coasta de Argint.

*

Sculptorul Severin a ieşit din spitalul Filantropia, unde a stat aproape o lună, bolnav de pleuresie purulentă. D-nii doctori Juvara şi Nanu-Muscel i-au dat toate îngrijirile necesare aşa că artistul a ieşit cu bine din spital spre bucuria prietenilor şi admiratorilor săi.

*

Maestrul Al. Macedonski ne prepară o admirabilă surpriză literară: e vorba de *Thalassa*, celebrul său roman de mare succes care va apărea în româneşte.

E inutil să mai spunem că opera maestrului va fi un eveniment artistic sub raportul stilului clasic şi al verbului puternic colorat care dă acestei opere caracterul monumentelor nemuritoare.

*

D. Oct. O. Tăslăoanu a scos de sub tipar „*Trei luni pe câmpul de războiu*", o carte foarte interesantă şi lămuritoare, pe care o citeşti cu plăcere şi interes, culegând din ea impresii care rămân statornice şi definitive.

L. I.

Noua serie a marilor și valoroaselor Premii

ce oferă ziarul „Universul" abonaților săi la tragerea din Noembrie 1915

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cup. de Noembrie 1916

Un dormitor complect de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobile de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnisorul celor mai mari case particulare Vile și Hoteluri.

Una Gramolă

mărimea 59-44-116 cm., construită în forma unui dulap de mahon foarte elegant lustruit, cu o despărțitură jos care servă la conservarea plăcilor. Pavilionul din lemn de resonantă în montură de fontă se află în interiorul dulapului. Mecanismul extraforte cu 3 arcuri. Brațul conic recurbat o diafragmă „Exhibition". Această gramolă, o bucată de artă, menită a înfrumuseța cel mai luxos salon, este ca construcție ultima perfecțiune a renumitei fabrice marca „Inger" și ne-a fost furnizate de către reprezentantul ei d-l Jean Feder, furnizorul Curții Regale, București, Calea Victoriei, 54.

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravul No. 37 și str. Șerbănică No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107

Un elegant dormitor de bronz

de mare valoare, compus din 1 pat, o noptieră și lavoir cu o oglindă, furnizat pentru premiile noastre, dela cunoscutul depozit de mobile de fier și bronz „Industria Metalică Marcu". Bulevardul Elisabeta 8, București

Un elegant pat pentru copil

cu împletitură de sârmă și somieră cumpărat tot dela „Industria Metalică Marcu", Bd. Elisabeta, 8.

Una sobă „Godin" No. 3

tot dela depozitul de mobilă de fier și bronz „Industria Metalică Marcu" Bulevardul Elisabeta No. 8.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Bresson"

fabrică de licheruri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Noembrie c.

Un coșuleț de metal alb fin argintat pentru cărți de vizită. **Una casetă** de bijuterii de metal alb, frumos argintat, în formă împletită. **Una fructieră** cu picior de metal alb, fin argintat. **Un serviciu de ceai** pentru 6 persoane, compus din. 6 pahare de ceai cu suporturi, o zaharniță, o sticluță de rom, un cleștișor de zahăr, toate de metal alb fin argintate, pe o tavă de lemn de mahon, cu monturi argintate. **Una oglindă** de mână de metal alb, splendid executată, pusă într'o mică casetă de lemn. **Una cutie** conținând 12 cuțite și 12 furculițe, de metal alb oxydat, pentru fructe. Toate aceste obiecte ne au fost furnizate de marele magazin de bijuterii, ceasornice și argintărie, FRATII ROLLER, furnizorii Curții Regale, București, str. Carol 50, etaj

Una vioară fină cu cutie, forma vioarei, inclusiv arcus cu capră de fildeș, garnitură de coarde fine englezești, camerton și sacâz; **una mandolină** italiană din lemn de palisandru frumos armamentată. **Un flaut cu capul de fildeș**, lucrat din cel mai fin abanos cu 14 clape, într'o elegantă cutie căptușită cu catifea. Aceste toate, furnizate de magazinul general de muzică „La Harpa". București, str. Colței No. 5, renumit în toată țara pentru deosebita calitate a mărfurilor ce debutează.

Una pușcă de vânătoare cu două țevi, țevile de oțel, „Bayard". din renumita fabrică de arme „Pieper-Bayard". Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate întrebuința atât pulbere neagră, cât și pulbere fără fum; **Una carabină semi-automatică** de mare preciziune Pieperi cu tirul garantat precis; **Un revolver automat; Un flacon „Thermos", de 1 litru**, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 48 de ore, cumpărate dela marele magazin de arme și biciclete B. D. Zisman, furnizorul Curței Regale, calea Victoriei 44, Buc.

Una pendulă mare de perete, modernă de nuc, cu sunetul melodios. **Un ceasornic-brățară** de argint pentru damă. **Una brățară de damă**, aur 14 carate, marcată, formă modernă cu pietre. **Un serviciu manicure**, complect de argint cu cutie tapisată. Cumpărate dela ceasornicăria COLTEI, magazin de încredere, str. Colței 31.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, mărgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia", A. S. Aftalion, str. General Florescu n-rul 6, București.

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canapea, două fotoliuri și patru scaune elegant tapisate; **Un elegant birou de ștejar pentru damă; O oglindă venețiană de cristal; Una etajeră de bambu; Un cuer de bambu cu oglindă de cristal pentru antreu**, toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobile Marco Dattelkremer, str. Carol 62, Buc.

Șease perechi ghete pentru dame sau bărbați, lucrate într'unul din cele mai luxoase ateliere de încălțăminte din Capitală, și anume dela moderna pielărie la „Cocoș", Stelian L. Georgescu-Cocoș, Calea Moșilor 34. Aceste ghete se vor efectua după măsură, trimisă de câștigător, administrației ziarului nostru.

2 noptiere de mahon, în formă de dulăpior, fiecare având câte o placă de marmoră.

5 ceasoarnice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul"; **5 ceasoarnice pentru birou cu pedestal de cristal**, tot cu aceeași inscripție; **5 ceasoarnice de perete frumos pictate**, se întoarce la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul"; **5 ceasoarnice nichel**, având și aparat Pres-Papier.

Una mașină de cusut, marca „Excella".

5 asortimente complecte din produsele cosmetice „Flora", compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

1 pereche vase de sticlă pentru flori, frumos pictate.

2 cămăși țărănești de noapte pentru bărbați, lucrate din pânză de casă, cu arnici roșiu.

Una sobă fabrica „Matador" ultima perfecție.

Un vas de majolică pentru flori, montat pe un ghigorț.

1 vas pentru flori pictat și aurit.

4 Splendide sacheuri pentru dame.

Două candelabre de bronz, o adevărată podoabă a casei.

Una pereche ghete pentru damă.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol"
tipărit anume pentru abonați

Notați bine: dând aceste mari premii de valoare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concurarea la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI" nu întrebuințează incasatori

Plata abonamentelor se face direct la Cassa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană